ΜΟΥΣΙΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΠΕΡΑ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΦΟΥΡΤΗΣ

Β. Α. ΜΟΤΣΑΡΤ: ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΟΥ ΦΙΓΚΑΡΩ

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ALEX THURNEYSSEN

Ἦταν εὐνόητο ὅτι ἡ Κρατικὴ Σκηνὴ τῆς Φρανκφούρτης, μετὰ τὴν ὑπὸ ὅλας τὰς ἐπόψεις λαμπρὰν ὑποδοχήν, ποὺ τῆς ἔγινεν ἐδῶ, τόσον ἀπὸ μέρους τοῦ κοινοῦ, ὅσον καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους, αἰσθάνθηκε τὴν ὑποχρέωσι ν' ἀνταποδώσῃ ἐν μέρει τὶς τόσες λεπτότητες καὶ τὶς τόσες θερμὲς περιποιήσεις μὲ μιὰ ἔκτακτη ἐμφάνισί της. Δὲν ἦταν ὅμως εὐνόητο, γιατὶ ἐξέλεξε πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἕνα ἔργον, ποὺ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα δὲν προέβλεπε τὸ ταξιδιωτικό της ρεπερτόριον καὶ ἔπρεπε νὰ προετοιμασθῇ, ἄφε - σβοῦσε, τὴν τελευταία στιγμή. Δὲν θὰ ἦταν φρονιμώτερο νὰ ξανάδινε κοντὰ στὸν «Σίγκφρηδ» καὶ τὴν «Βαλκυρία» ποὺ εἶχε τόσην ἐπιτυχίαν, ἀντὶ νὰ ἐκτίθεται στὸν κίνδυνο νὰ θαμπώσῃ τὶς ὡραῖες ἐντυπώσεις ποὺ ἄφησαν οἱ παραστάσεις τῆς Τετραλογίας μὲ μιὰ ἑρμηνεία τῶν «Γάμων τοῦ Φίγκαρω» τοῦ Μότσαρτ, ποὺ εἶχε ὁλοφάνερη τὴ σφραγῖδα τῆς βιασύνης καὶ τῆς προχειρολογίας; Δὲν βγαίνει τίποτα μὲ τὴν ἐπιθυμία μόνο νὰ προσφέρῃ κανεὶς κάτι καινούργιο. Πρέπει νὰ ὑπάρχουν καὶ αἱ ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἐπιτυχία του. Καὶ ἀσφαλῶς δὲν θὰ μποροῦσε καὶ ὁ ἀπαιτητικώτερος ἀκόμη μεταξύ μας ἀπὸ ἕνα θίασο ποὺ ταξιδεύει μὲ σαφὲς πρόγραμμα τὴν Τετραλογία ν' ἀξιώσῃ τὸ ἄλμα αὐτὸ ἀπὸ τὸν Βάγνερ στὸν Μότσαρτ καὶ τοῦτο ἀπὸ τὴ μιὰ ὡς τὴν ἄλλη ἡμέρα. Ἡ ἄβυσσος τῶν ἀντιθέσεων ποὺ χωρίζει τὰ δυὸ πνεύματα καὶ τὶς δυὸ τεχνοτροπίες εἶναι παρὰ πολὺ βαθειὰ γιὰ νὰ μὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴ θυμίσουμε μὲ ἰδιαίτερη ἐπιμονή. Ἔτσι παραμένει πιὸ ἔντονη παρὰ ποτὲ ἡ ἐρώτησι: πῶς ἕνα συγχρότημα σὰν τὴν Κρατικὴ Ὄπερα τῆς Φρανκφούρτης, ποὺ ἀξίζει κανεὶς νὰ τὸ πάρῃ στὰ σοβαρά, ἄφησε τὸν ἑαυτό του, νὰ παρασυρθῇ σὲ παρόμοιες ἐπικίνδυνες ἀπόπειρες.

Πρέπει νὰ τὸ ξαναποῦμε πῶς ὁ Μότσαρτ γιὰ κάθε καλλιτέχνη ἐκτελεστή — εἴτε τραγουδιστὴς εἶναι εἴτε ἐνστρουμενταλίστας — παραμένει ἡ λυδία λίθος, καὶ πῶς στὸ αὐστηρὸ ὀξυδερκὲς μάτι του δὲν εἶναι εὔκολο παρὰ στοὺς ἐλάχιστους νὰ ἀντισταθοῦν; Ὅτι ἡ διαυγής, ἡ κρυσταλλένια μουσική του ἔχει τὴ διαβολικὴ ἱκανότητα, νὰ ξεγυμνώνῃ ὅλες τὶς ἐλλείψεις καὶ νὰ μὴ συγχωρῇ τίποτα;

Ὄχι! Ὄχι! Μὲ τὸν Μότσαρτ δὲν γίνονται παιχνίδια! Γιατὶ γιὰ κανένα ἄλλον μουσικόν, ὅσο γι' αὐτὸν δὲν χρειάζονται, ὡς στοιχειώδεις προϋποθέσεις μιᾶς ἑρμηνείας κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον προσηρμοσμένης εἰς τὴν τεχνοτροπίαν του, βασικὴ προετοιμασία, φυσικὴ καὶ ψυχικὴ προδιάθεσις καὶ μιὰ τόσο τέλεια διείσδυσις τοῦ ἐκτελεστοῦ εἰς τὸ θέμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἔργου, ὥστε νὰ μπορῇ νὰ πῇ κανεὶς γι' αὐτόν, ὅτι συγχωνεύθηκε μαζί του.

Δυστυχῶς τίποτα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν εὑρίσκε κανεὶς εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν «Γάμων τοῦ Φίγκαρω» ἀπὸ τὴν Κρατικὴ Ὄπερα τῆς Φρανκφούρτης. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀκόμη θλιβερώτερο γιατὶ ἐπρόκειτο γιὰ τὴν πρώτην ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίαν ἐδῶ, ἑνὸς ἔργου, τοῦ ὁποίου τὴν θείαν μουσικὴν εἰς ὅλον τὸ ἀπολλώνιον κάλλος της ἐφλέγοντο ἀπὸ ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσουν ὅλοι ἐκεῖνοι, ποὺ μὲ χίλια βάσανα κατώρθωσαν ἐπὶ τέλους ναῦρουν καὶ νὰ ἐξασφαλίσουν μιὰ θέσι.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀπογοήτευσις ἦταν μεγαλύτερη. Γιατὶ αὐτό, ποὺ εἴδαμε καὶ ἀκούσαμε πρὸ ἡμερῶν, ἀπεῖχε δυστυχῶς πολὺ ἀπ' ἐκεῖνο ποὺ φανταζόμαστε, ὅταν λέμε οἱ «Γάμοι τοῦ Φίγκαρω» τοῦ Μότσαρτ. Τίποτα ἀπὸ τὴ γοητευτικὴ διαύγεια καὶ τὴν εὐστροφη ἐλαστικότητα τῆς χαρακτηριστικῆς ὀρχήστρας τοῦ Μότσαρτ! Τίποτα ἀπὸ τὴν χάριν καὶ τὴν κομψότητα τῆς μελωδίας τῶν τραγουδιῶν! Τίποτα ἀπὸ τοὺς λεπτοὺς χρωματισμούς, ποὺ πρέπει νὰ λαβαίνουν ὑπ' ὄψιν ἀκόμη καὶ στὶς μικρότερες λεπτομέρειες τῆς ἐκφράσεως! Τίποτα ἀπὸ τὴν ὡραία σπιρτάδα τῆς ζωῆς, ποὺ ὁ Μότσαρτ ἐσκόρπισε τόσο ἄσωτα στὸ ἀθάνατο αὐτὸ ἔργον.

Κακὸς ὑπολογισμὸς τοῦ ἤχου τῆς ὀρχήστρας, νευρικοὶ ρυθμοί, θλιβερὲς ἀνακρίβειες στὰ ἀνσάμπλ, μετριότης στὴ φωνὴ καὶ τὴν ἠθοποιΐαν, αὐτὸς εἶναι ὁ ἰσολογισμὸς — ἐν συντόμῳ — τῆς κακότυχης αὐτῆς παραστάσεως.

Κι' αὐτὸ ποὺ ἔκαμεν ἀκόμη αἰσθητότερη τὴν ἐντύπωσι ἀπὸ τὴν ἀκατάστατη πρόχειρη ἐμφάνισι ἦταν οἱ δανεικὲς σκηνογραφίες ἀπὸ τὸ Βασιλικὸν θέατρον ποὺ ὁ κ. Κλώνης εἶχε ἑτοιμάσει γιὰ τὸ ὁμώνυμον ἔργον τοῦ Μπωμαρσέ. Πρῶτον: Οἱ σκηνογραφίες αὐτὲς καθ' ἑαυτὲς δὲν εἶναι οὔτε ἐξαιρετικὰ ἐπιτυχημένες, οὔτε ὑπερβολικὰ καλαίσθητες. Δεύτερον: Εἶναι στὰ μέτρα τῆς σκηνῆς τοῦ Βασιλικοῦ θεάτρου, ποὺ δὲν ταυτίζονται μὲ τὰ μέτρα τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου Κοτοπούλη. Τρίτον: Ὅσο καὶ ἂν τὸ λιμπρέττο εἶναι παρμένο ἀπὸ τὴν κωμωδίαν αὐτήν, εἶναι ἀδύνατο νὰ γίνῃ χρῆσις τῶν ἰδίων σκηνογραφιῶν, ἀφοῦ καὶ τὸ ἔργον δὲν παραμένει ἐντελῶς τὸ ἴδιο.

Ἀπὸ τοὺς ἠθοποιοὺς ἡ μόνη ποὺ ἐκράτησε ἀξιοπρεπῶς τὸ ρόλο της ἦταν ἡ Κλάρα Ἔβερς ὡς Σουζάννα. Δὲν ἦταν βέβαια μιὰ ἰδεώδης Σουζάννα, ἀλλὰ κατώρθωσε μὲ τὴ δροσερὴ φωνή της καὶ τὸ φυσικό της παίξιμο ναῦρῃ τὸ δρόμο της στὸ στύλ τοῦ ἔργου καὶ ἐπέτυχε τοὐλάχιστον στὴν τελευταία της ἄρια νὰ πλησιάσῃ τὸ θερμὸν ἐγκάρδιον τόνον ποὺ περικλείει ἡ καντιλένα τοῦ Μότσαρτ καὶ ποὺ μάταια περιμέναμε κάπου νὰ συλλάβωμεν ὁλόκληρη τὴ βραδιά.

Συμπέρασμα: Εἶναι εὐκολώτερο πάντα νὰ παρουσιάσῃ κανεὶς πολὺ καλὰ τὸν Βάγνερ, παρὰ ἔστω μέτρια τὸν Μότσαρτ.

ALEX THURNEYSSEN